

UZASADNIENIE ROZSTRZYGNIĘCIA KONKURSU NA OPRACOWANIE NOWEJ IDEOWO-ARTYSTYCZNEJ KONCEPCJI ARCHITEKTONICZNO-KRAJOBRAZOWEJ MIEJSCA PAMIĘCI NA TERENIE BYŁEGO NIEMIECKIEGO OBOZU ZAGŁADY W SOBIBORZE

PIERWSZA NAGRODA

Praca oznaczona numerem **116**

Praca została nagrodzona za znakomite rozwiązanie krajobrazowo-architektoniczne nowego upamiętnienia obozu zagłady w Sobiborze. Zdaniem Sądu jest to wyjątkowo głęboko przemyślana koncepcja architektoniczna całości.

Ideę cechuje lapidarność i prostota głównej koncepcji, opartej na głębokich filozoficznych przemyśleniach i memoratywnej symbolice miejsca kaźni.

O wartości tej idei stanowi sposób wytyczenia Drogi do Nieba (Himmelfahrtstrasse). Jej odtworzony przez archeologów ślad jest upamiętniony poprzez betonową ścianę, prowadzącą przez las wzrok wizytującego, podążającego równoległe główną aleją zwiedzających.

Decyzja o niedopuszczeniu gości do jej użytkowania „wprost” - czyli zakaz wejścia na nią, wy tłumaczony został przez autorów mistyką przynależności tej drogi do niedostępnego nam świata zmarłych.

Jest to zdaniem Sądu Konkursowego odważna decyzja, wprowadzająca nową, oryginalną i niepowtarzalną jakość do całości rozwiązania.

Podobnie rozwiązano problem zabezpieczenia i upamiętnienia grobów masowych. Całość polany została przykryta białym żwirem i otoczona murem betonowym, uniemożliwiającym zarówno dostęp jak i ograniczającym kontakt wzrokowy odwiedzających z miejscami pochówku. Jest on możliwy wyłącznie z wytyczonego placu, poprzez jedyne pionowe i wąskie „pęknięcie” muru. Zaprojektowane je w rejonie dzisiejszej lokalizacji rzeźby „Matki z Dzieckiem” i Kamienno go Postumentu. Jest to jednak rozwiązanie dyskusyjne – patrz „Zalecenia”.

Tak przeprowadzony rozdział przestrzeni – na należącą do Tych, co odeszli - od strefy odwiedzających zdaniem Jury stanowi najbardziej twórczy stosunek do zadania konkursowego. Należy także podkreślić, że nieregularny obrys muru umożliwia jego elastyczną adaptację do ewentualnych nowych odkryć archeologicznych, poszerzających teren grobów masowych.

Budynek muzeum zaprojektowano jako skromny, jednokondygnacyjny budynek. Umożliwia dogodny dostęp od strony podjazdu jak i kontakt wizualny z placem buntu więźniów oraz z początkiem Drogi do Nieba, zaprojektowanej jako klaustrofobiczne wnętrze dwóch zamykających się „ślepo” w zaułek ścian.

Muzeum rozwiązano dobrze funkcjonalnie, między innymi umożliwiając połączenie sali wystaw z edukacyjną. Zastosowane materiały elewacyjne harmonizują z charakterem miejsca i otaczającym krajobrazem.

Zalecenia Sądu:

- Sąd konkursowy zwraca uwagę autorom pracy, że proponowany sposób zamknięcia placu uniemożliwia wystarczający kontakt zwiedzających z terenem grobów masowych oraz kopcem pamięci ofiar.
- Należy rozważyć zróżnicowanie muru otaczającego teren grobów masowych w stosunku do muru otaczającego Drogę do Nieba.
- Należy zapewnić niezależne wejście do sanitariatów z zewnątrz.

UZASADNIENIE ROZSTRZYGNIĘCIA KONKURSU NA OPRACOWANIE NOWEJ IDEOWO-ARTYSTYCZNEJ KONCEPCJI ARCHITEKTONICZNO-KRAJOBRAZOWEJ MIEJSCA PAMIĘCI NA TERENIE BYŁEGO NIEMIECKIEGO OBOZU ZAGŁADY W SOBIBORZE

DRUGA NAGRODA

Praca oznaczona numerem **112**

Praca została nagrodzona za bardzo dobre rozwiązanie upamiętnienia całości terenu obozu zagłady w Sobiborze.

Koncepcję cechuje staranność i skromność rozwiązania. Jako prawidłowe Sąd przyjął rozwiązanie nowej Drogi Pamięci, z wykorzystaniem zarówno istniejących elementów jak i wprowadzeniem nowych („przystanków”).

Sposób rozwiązania zabezpieczenia pola grobów masowych, bez dostępu na tę powierzchnię, z pokryciem jej kamieniem („*klińcem grubym*”), narastającym w czasie dzięki uczestnictwu odwiedzających uznaje się jako wzorowe. Za interesujące acz kontrowersyjne Sąd uważa zastosowanie jako okrywy terenu między grobami nasadzeń róży polnej.

Muzeum zaprojektowano bardzo starannie, po głębokim przemyśleniu jego strony symbolicznej, bezpośrednio rzutującej na rozwiązania architektoniczne. Budynek zaproponowano jako częściowo pograżony w ziemi, co nadaje mu tak potrzebny umiar i skromność. Należy podkreślić też pomysł zachowania ziemi („*świętej*”) z wykopów budynków dla potrzeb usypania zewnętrznej skarpy. Koncepcji budynku zamkniętego, „*milczącego*” sprzyja także bezokienne rozwiązanie budynku, z doświetleniem wyłącznie górnym, wzdłuż krawędzi ścian.

Funkcjonalnie muzeum zostało rozwiązane dobrze, z wyraźnym akcentowaniem ważności placu przed wejściem do budynku.

Rozwiązania elewacji odpowiadają ogólnej koncepcji budynku, zastosowanie białego betonu korzystnie będzie kontrastować z precyzyjnie zaprojektowaną szatą zieleni na dachu budynku.

Zalecenia:

- Zaleca się autorowi pracy konkursowej odstępnie od propozycji zastosowania roślinności pomiędzy grobami masowymi.
- Sąd konkursowy zaleca przeniesienie parkingu w rejon bliższy muzeum (w części północnej)
- Należy zastanowić się nad lepszym kontaktem przestrzeni sali wystawowej z pochylnią zejścia.

Należy poprawić dostępność sali wystawowej dla osób niepełnosprawnych.

UZASADNIENIE ROZSTRZYGNIĘCIA KONKURSU NA OPRACOWANIE NOWEJ
IDEOWO-ARTYSTYCZNEJ KONCEPCJI ARCHITEKTONICZNO-KRAJOBRAZOWEJ
MIEJSCA PAMIĘCI NA TERENIE BYŁEGO NIEMIECKIEGO OBOZU ZAGŁADY W
SOBIBORZE

TRZECIA NAGRODA

Praca oznaczona numerem **123**

Praca została nagrodzona w szczególności za interesujące rozwiązanie budynku muzeum.

W rozwiązaniu całości ciekawa jest koncepcja zabezpieczenia pola grobów masowych. Geometryczna, kwadratowa płaszczyzna wypełniona czarnymi kamieniami spełnia warunki konkursu, aczkolwiek propozycja przykrycia nimi także kopca pamięci jest kontrowersyjna.

Muzeum zaprojektowano jako jednokondygnacyjny, niewysoki budynek. Użycie na elewacjach tych samych, wspomnianych wyżej otoczków (w gabionach) wytwarza duchową jedność odbioru całości rozwiązania. Warto także podkreślić symbolikę „przejścia; bramy” oraz pomysł otwartych na przestrzeń zewnętrzną miejsc odosobnionych; miejsc wypoczynku ale i kontemplacji.

Rozwiązanie funkcjonalne budynku muzeum jest w pełni prawidłowe, umożliwia łączenie przestrzeni wystawowej, hallu i sali edukacyjnej.

Zalecenia:

- Sąd konkursowy zaleca odstąpienie od propozycji zakrycia kopca pamięci ofiar.
- Sąd konkursowy zaleca przeniesienie parkingu w rejon bliższy muzeum (w części północnej)
- Należy rozważyć przeniesienie kamieni z tabliczkami z rejonu pola grobów w inne miejsce.

UZASADNIENIE ROZSTRZYGNIĘCIA KONKURSU NA OPRACOWANIE NOWEJ
IDEOWO-ARTYSTYCZNEJ KONCEPCJI ARCHITEKTONICZNO-KRAJOBRAZOWEJ
MIEJSCA PAMIĘCI NA TERENIE BYŁEGO NIEMIECKIEGO OBOZU ZAGŁADY W
SOBIBORZE

WYRÓŻNIENIE HONOROWE

Praca oznaczona numerem **117**

Praca została wyróżniona za bardzo dobre rozwiązanie Traktu Pamięci.

Koncepcję cechuje kompleksowe rozwiązanie całości terenu, z szczegółowo rozwiązaniem upamiętnieniem wszystkich istniejących elementów dawnego obozu Sobibór.

Należy podkreślić wartościową symbolikę zaproponowaną przez autorów – jak np. zaproponowane „kamienne pole pamięci” w miejscu placu apelowego.

Budynek muzeum cechuje prostota i wyjątkowa funkcjonalność , w szczególności umożliwienie bezpośrednie i łatwe do uzyskania połączenie sali wystawowej i edukacyjnej.

Sąd skłania się jednak do uznania pracy za zbyt przeładowaną formą, górującą jego zdaniem nad treścią. Szczególnie elementy zewnętrzne elewacji muzeum są zbyt agresywne w przestrzeni otaczającej.